

in ordine sacro, vel matrimonium contrahere impediatur.

12. *Responsio.* — Propter primam objectionem existimare posset aliquis, hanc obligationem non fuisse annexam subdiaconatui usque ad tempora Urbani II (id est, ab anno 1088), nam ab eo coepit subdiaconatus inter sacros ordines computari, ut refert Innocentius III, in cap. *A multis*, de *Ætate et qualitate*, et sumitur ex cap. *Erubescant*, d. 32: *Erubescant*, inquit Urbanus II, *impii, et aperte intelligant iudicio Spiritus Sancti eos, qui in sacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positi, nisi mulieres abjecerint, et caste vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate*; et idem sumitur ex cap. *Nemo*, ead. d. Verumtamen hæc responsio probari nullo modo potest, nam indubitatum est continentiam fuisse annexam subdiaconatui longe ante tempora Urbani II; nam etiam Innocentius III, in dict. cap. *A multis*, saltem usque ad tempora sextæ Synodi et Gregorii I, illam revocat. Fortasse tamen verum est, quod ad usum vocis attinet, non inveniri subdiaconatum vocari *sacrum ordinem* in decretis Pontificum ante Urbanum II, et hoc videtur insinuasse Innocentius III; tunc tamen denominatio sacri ordinis non sumebatur ex eo quod impediret matrimonium, sed speciali habitudine ad Eucharistiam, et ad verbum Dei, quæ sunt res maxime sacræ; diaconatus ergo (ut superiora omittamus) semper reputatus et dictus fuit ordo sacer, quia ad diaconum ex officio spectat prædicare Evangelium et proximum ministerium in actione sacra, ut late explicat Isidorus, in cap. 4, d. 25, et olim etiam aliquando Eucharistiam populo ministrabat, ut sumitur ex Concilio Nicæno, can. 14, et alibi latius diximus: subdiaconus vero nunquam potuit Eucharistiam attingere, vel Evangelium proponere ex officio, et multo remotius sacerdoti sacrificanti ministrat, et ideo olim fortasse ejus ordo sacer non appellabatur. Nihilominus tamen Concilium Tridentinum, sess. 23, cap. 2, dicit subdiaconatum a Patribus et sacris Conciliis inter majores ordines fuisse relatum, indicans ab initio Ecclesiæ ita fuisse observatum. Indicaturque ab eodem Urbano I, in dict. cap. *Nullus*; nam, licet illum non faciat æqualem aliis ordinibus, quos sacros vocat, indicat nihilominus esse dignum speciali prærogativa, *quia et ipsi*, inquit (scilicet subdiaconi), *altaribus ministrant*; propter hanc ergo causam annexam habuit dictam prærogativam castitatis,

etiam tunc quando tunc quando sacer non appellabatur.

13. *Satisfit objectioni.* — Ex quo manifestum est Alexandrum III in alio loco non omisisse subdiaconum, eo quod semel ordinatus non prohibeatur a nuptiis; nam hoc de tempore Alexandri III nemo suspicari potest, neque quia tempore Alexandri subdiaconatus non reputaretur sacer ordo, cum Urbanus II multo fuerit antiquior, et utrumque aperte sumitur ex eodem Alexandro III, in cap. 1 et 2, de Cleric. conjug.; nam quos in 1 cap. vocaverat subdiaconatum et superiores ordines, in 2 vocat ordines sacros, et illos dicit matrimonium subsequens impedire, et clericis conjugatis non esse tribuendos. Igitur in alio textu vel casu subdiaconum prætermisit, in diacono illum subintelligendo, ut ibi volunt gloss. et Doctores; vel certe tunc ipse noluit illud gravamen Episcopis imponere, nisi pro illis ordinibus, postea vero Innocentius III illam legem simplicius et maxime absolute proposuit in capit. *Cum secundum Apostolum*, de Præb.

14. *Quid dicendum circa continentiam subdiaconi ab uxore prius habita.* — Superest dicendum de altera parte hujus obligationis, quæ ad hoc spectat, ut prius conjugati, et postea subdiaconi ordinati, ab uxoribus separentur. In quo nihil etiam novi dicendum occurrit quoad consuetudinem Ecclesiæ Orientalis; nam omnia superius dicta de Sacerdotibus et diaconis, majori ratione in subdiaconis locum habent; nam etiam ex illis Patribus, qui de consuetudine antiqua Orientalis Ecclesiæ testificantur, Origen., Greg. Nyssen., Cyrill. Hierosolym., et Chrysost., solum de sacerdotibus loquuntur. Hieronymus vero, 1 contra Jovinianum, usque ad diaconos tantum numerat; solus Epiphanius etiam subdiaconum adjungit, quod est signum tunc etiam fuisse consuetum saltem in aliquibus provinciis vel episcopopatibus Orientis, ubi rigor disciplinae ecclesiasticæ exactius servabatur, professionem hujus continentiae etiam a subdiaconis fuisse solitam postulari. Unde Leo Papa, epistol. 84, alias 82, ad Anast., c. 4: *Nec subdiaconibus (inquit) connubium carnale conceditur, ut et qui habent, sint tanquam non habentes, et qui non habent, permaneant singulares.* Quod dixit Leo Papa, ad græcum Episcopum scribens, non tam (ut existimo) præceptum et generalem obligationem universo Orienti imponere intendens, quam Romanam consuetudinem declarans, et ad eam imitandam Græcos exco-

lans, ut indicant illa præcedentia verba: *Ad exhibendam tamen perfectam continentiam puritatem, etc.*; et illa sequentia: *Quod si in hoc ordine, qui quartus a capite est, dignum est custodiri, quanto magis in primo, etc.*

15. *Hæc continentia non fuit semper servata.* — Nec solum in Ecclesia Orientali, verum etiam in Occidentali non fuit semper et in omni loco hæc consuetudo inviolabiliter servata, etiam ante Leonem Papam, ut constat manifeste ex Concilio Carthagin. II, c. 2, ubi tres tantum gradus ait habere annexam hanc obligationem castitatis, Episcopos, Presbyteros et diaconos. Addit vero, *vel qui sacramenta contrectant*; per quæ verba subdiaconos etiam intelligit glossa, in cap. 3, 84 d. Sed videtur repugnare prioribus verbis, et ideo potius illam esse declarationem ministerii diaconi. Quod clarius patet ex Concilio Carthagin. V, can. 3; et habetur in cap. 4, ead. d. 84, ubi usque ad diaconos tantum in ea prohibitione comprehendit, et subdit, cæteros autem clericos ad hoc non cogi, sed secundum uniuscujusque Ecclesiam consuetudinem observari debere. Idem constat ex Gregorio, lib. 1, epistol. 42, nam in Sicilia conjugati ordinabantur subdiaconi, non promissa continentia a propriis uxoribus, qui postea prohibebantur ad illas accedere. Respondet autem Gregorius id esse durum, et ideo statuit, *ut a presenti die omnibus Episcopis dicatur, ut nullum subdiaconum facere præsumant, nisi qui se victurum caste promiserit.* De illis vero qui ordinati fuerant sine promissione, si continere noluerint, solum dicit non fuisse ad sacros ordines promovendos; ubi etiam obiter expendo, non comprehendere subdiaconatum sub sacris ordinibus: in libro autem 3, epistol. 34, eandem historiam repetens, ait, illos subdiaconos, si continere noluerint, neque ad ministrandum in proprio ordine fuisse admittendos; in utroque autem loco supponit in Romana Ecclesia hujusmodi continentiam semper servatam fuisse. De Hispania etiam id satis probant, quæ supra ex Concilio Elibertino et Toletanis adduximus, et quod Isidorus ait, lib. 1 de Divin. Offic., c. 9, de subdiaconis loquens: *Placet Patribus ut, qui sacra ministeria contrectant, casti sint, et continentes ab uxoribus*; in quibus verbis ratio notanda est, nam in illa significat Isidorus subdiaconatum jam tunc coepisse reputari ordinem sacrum. Atque ita fortasse intelligenda sunt illa verba Concilii Carthagin. II, c. 2: *Placet ut Episcopi, Presbyteri et diaconi, vel qui sacramenta contrectant,*

nam hoc quartum membrum forte pro subdiaconis positum est, licet verba omnino non cogant. Ita etiam explicari possunt verba illa Concilii Taurinensis, can. 7: *Qui in ministerio genuerint filios, ad majores gradus ordinum non promoveantur*, nam sub his verbis etiam subdiaconatum comprehendit, ex verbis Concilii Tridentini supra citatis, probabiliter colligo. Idem denique affirmant multa posteriora Concilia, quorum verba supra citavimus, et plura videri possunt apud Gratianum, d. 32, præsertim cap. *Eos qui*, et cap. *Erubescant*. Atque hæc de tota hac traditione sufficiant, non enim occurrunt objectiones alicujus momenti, et de his quæ sine fundamento hæretici multipliciant, videri potest Bellarminus, loco supra citato.

CAPUT XVII.

UTRUM OBLIGATIO SERVANDI CASTITATEM IN CLERICO IN SACRIS ORIATUR EX VOTO, AN EX SOLO PRÆCEPTO ECCLESIASTICO.

1. *Ratio dubitandi pro parte asserente non provenire ex voto.* — Ratio dubitandi est, quia proprium votum non est sine propria et speciali intentione ac voluntate votantis: sed hæc obligatio non pendet ex voluntate propria ejus qui obligatur; ergo non est obligatio voti, sed præcepti ab Ecclesia impositi. Minor declaratur, quia, licet is, qui ordinatur, non habeat intentionem promittendi, imo quamvis habeat propositum non se obligandi, nec votendi, nihilominus obligatus manet ad servandam castitatem; ergo. Dices, hoc ipso, quod habet voluntatem suscipiendi ordinem, habere etiam voluntatem votendi et se obligandi. Sed contra, quia, licet hoc possit esse verum de voluntate implicita, quando bona fide ordo suscipitur secundum Ecclesiæ statuta, non vero quando per contrariam expressam voluntatem excluditur quidquid in expresso objecto poterat implicite contineri; quod contingit, quando quis habet expressam voluntatem non se obligandi, neque assumendi, quantum in se est, onus aliquod ab Ecclesia impositum, præter ipsos ordines. Nam ordo et obligatio castitatis diversa objecta sunt, et non sunt ex natura sua connexa; ergo potest voluntas unum ab alio separare, et tunc neque implicite, neque explicite potest dici velle unum, quamvis aliud velit; ergo voluntas suscipiendi ordines non potest esse sufficiens ad votendam castitatem, neque implicita

voluntas ejus, quando cum illa simul habetur voluntas explicita non vovendi, neque se obligandi. Quod autem in eo casu sic ordinatus obligetur ad castitatem servandam, patet ex effectibus, quia si matrimonium velit contrahere, non poterit nec licite, nec valide; ergo specialiter prohibitus est matrimonium contrahere; ergo multo magis consummare; ergo et quemcumque alium turpem actum efficere.

2. In contrarium autem est, primo, quod plura Concilia et decreta proxime ante citata non aliter obligant clericum ad servandam castitatem, quam interveniente ipsius promissione; eos autem, qui non promiserunt, obligari nolunt. Secundo, quia observantia castitatis, in materia ex natura sua non mala, est materia consilii, non præcepti; non potest igitur poni sub obligatione, nisi interveniente propria hominis promissione. Tertio, quia alias peccatum clerici contra castitatem non haberet duas speciales malitias, unam contra castitatem, aliam contra religionem, quia hæc posterior solum esse potest, quatenus est contra votum; nam, licet daremus Ecclesiam addidisse in hac parte aliquam prohibitionem clericis, illa non adderet obligationem diversæ speciei, sed intra eandem obligaret, sicut obligant alia ecclesiastica præcepta. Quarto, quia si quis ordinetur ante usum rationis, non manet postea obligatus ad servandam castitatem, etiamsi vere ordinatus maneat; cujus ratio solum esse videtur, quia tunc non habuit sufficientem usum rationis ad vovendum. Et idem est de illo qui invitus ordinatur.

3. Propter hæc diversæ sunt Theologorum sententiæ. Quidam censent hoc non esse proprie votum, sed Ecclesiæ statutum. Quod sentit Scot., in 4, d. 37, q. unica; Soto, 7, de Justit., q. 2, art. 5, in fin.; et Arboreus, lib. 5 Theosophiæ, cap. 7, quamvis hi auctores interdum appellent votum, interdum Ecclesiæ statutum. Nec multum discordat Palud., in 4, d. 35, q. 2, divisione 6 et 7; dicit enim votum clericorum esse votum præsumptum, potius quam verum, et ideo qui suscipit ordinem sacrum sine intentione se obligandi, nihilominus obligari vi statuti et non voti: *Sed quia* (inquit) *hoc statutum est, quicumque suscipit ordinem, præsumitur consentire in eo quod est annexum ordini, et propter hoc dicitur esse votum, cum sit magis statutum.* Eandem sententiam videntur sequi multi Canonistæ, qui docent accessum clericum ad solutam esse tantum simplicem fornicationem, quos refert Sancius, lib. 7, disp. 27, num. 21; sequitur

expressius Valent., tom. 4, tract. de Sacramento. Ordinis, disp. 9, q. 5, punct. 5, § 4. Et Guttier., Quæst. Can., lib. 2, cap. 7, num. 45. Alii vero communiter censent hanc obligationem esse ex vero ac proprio voto. Hoc sentit seu supponit D. Thom. 2, 2, in hac q. 88, art. 7 et 11; et Cajetan. ibi et interpretes, et idem Cajetan., tom. 1 Opuse., tract. 27. Idem sentiunt alii Theologi in 4, d. 37 et 38; docet præterea Abulens., capit. 5 Matth., q. 200; Waldens., de Sacramentali, cap. 66, num. 2; Castro, lib. 13 Advers. hæreses, verbo *Sacerdotium*, hæres. 4; Cardin. Tol., lib. 4 Sum., cap. 17, num. 21; et Cardin. Bellarm., lib. 1 de Matrim., capit. 21; Azor., tom. 1, lib. 7 Inst. Moral., cap. 12, q. 6; Henriquez, lib. 10 de Sacramento Ordinis, capit. 14, num. 7; Vasquez, tom. 3, in tertiam partem, disp. 246, cap. 3, et disp. 147, cap. 7, et alii plures, quos refert ac sequitur Sancius, lib. 7 de Matrim., disp. 27, num. 10. Atque hæc posterior sententia in rigore verior est; prior etiam aliquid verum continet; quia tamen fortasse in re non dissentiunt, vel de modo tantum loquendi disputant, distincte et sigillatim explicare oportet omnia, quæ hic desiderari possunt, et in argumentis positae tanguntur.

4. Primo ergo certum existimo intentionem Ecclesiæ esse, ut is, qui sacrum ordinem voluntarie suscipit, votum castitatis emittat, et ad hoc obligare sic ordinatum, quod recte facere potest. Tota hæc conclusio colligitur aperte ex tota traditione adducta capitibus præcedentibus, præsertim ex Gregorio, lib. 1, epist. 42, ubi et negat obligare sese ad castitatem subdiaconos, qui eam non promiserunt, et præcipit ut deinceps non ordinentur, nisi qui eam promiserint. Sic etiam in Concilio Arelatensi II, cap. 2, postulatur *promissa conversio*, et in Concilio Toletano II, c. 1, dicitur interrogandos esse clericos in minoribus constitutos, an velint castitatem promittere, et sic esse ad superiores ordines admittendos. Sic etiam in Concilio Arausicano I, can. 22, dicitur: *Nisi qui prius conversionis proposito professi fuerint castitatem*; et multa similia invenientur in locis ibi citatis. Præterea idem colligitur ex cap. *Unico*, de Voto, in 6, ubi duplex dicitur esse votum solemne, unum solemnizatum per susceptionem sacri ordinis, alterum per professionem religionis; nam ibi aperte supponit Pontifex tam proprium votum esse emittendum in susceptione sacri ordinis, sicut in professione religionis. Et idem fere

habet Joannes XXII, in Extravag. *Antiqua*, de Voto. Idemque supponunt omnes Doctores dividentes votum in simplex et solemne, et solemne in prædicta duo membra.

5. Ex his ergo satis constat hanc esse intentionem Ecclesiæ. Quod vero consequenter illa obliget ad hoc votum emittendum, constat tum ex iisdem ecclesiasticis decretis, tum etiam ratione, quia alias ejus intentio esset inefficax ad obtinendum effectum intentum. Denique, quod Ecclesia possit hanc obligationem imponere, supra declaratum sufficienter est, quia non imponit absolute et simpliciter tale onus, sed sub conditione, seu conventionione voluntaria, quæ justa est, et ideo obligat vel ex obedientia, vel ex justitia eum qui ordinem suscipit, ad conditionem implendam, sub qua ad illum admittitur. Dices: eadem ratione posset Ecclesia immediate obligare sua lege ad servandam castitatem eum qui ordinem vult suscipere absque aliqua promissione ipsius; quia, licet lege absolute lata non possit Ecclesia obligare ad servandam castitatem, tamen lege quadam conditionata, et pendente ex voluntaria conditione, videtur posse obligare eum, qui talem statum seu ordinem vult suscipere. Respondeo concedendo non deesse in Ecclesia potestatem hanc, ut argumentum probat, et quia nulla est ratio, cur Ecclesia non possit hanc continentiam imponere, ut necessariam dispositionem ad tale munus et ministerium, præsertim cum non absolute tale munus præcipiat, sed volenti illud suscipere tale onus imponat. Nihilominus potius voluit Ecclesia mediante voto hanc obligationem imponere, et ad ipsum votum implendum obligare, ut sacratior, et quodammodo immobilior esset obligatio, ut alia argumenta posteriori loco facta ostendunt. Et potest ulterius ita declarari; nam si obligatio hæc tantum esset ex præcepto Ecclesiæ, majori facilitate posset per illius dispensationem auferri, et dispensatio sine causa data valida esset, quamvis illicite daretur; interveniente autem voto, et difficilior est dispensatio, et sine causa data non tenet, juxta superius dicta, quæ inferius ad rem præsentem accommodabimus.

6. *Hoc votum saltem implicite fit ab ordinato, si non excluditur, sed bona fide suscipitur ordo.* — Secundo dicendum est, hoc votum licet explicite non fiat ab eo qui ordinatur, implicite fieri, eo ipso quod non excluditur, sed bona fide ordo suscipitur animo parendi Ecclesiæ in eo statu suscipiendo; ita sentiunt omnes auctores citati, et sufficienter probatur

ex usu Ecclesiæ, et ex adductis decretis, et ex ratione supra insinuata. In principio enim, quando hic mos cœpit introduci, et nondum erat per modum legis receptus, necessarium erat ut, qui ad primum ordinem sacrum admittebantur, admonerentur an vellent castitatem profiteri, et alio modo non fore admittendos, ut ex dicta epistola Gregorii manifeste constat; et tunc consensus ordinandi erat quadam voti emissio satis manifesta; at vero nunc eadem fere admonitio præmittitur in ordinatione subdiaconi; ergo ipsa voluntaria talis ordinis susceptio est etiam quadam voti emissio, quamvis in illa admonitione, prout nunc fit, non fiat expressa mentio promissionis aut voti. Verba autem ex Pontificali sunt: *Considerare debetis attente, quod onus hodie ultro appetitis; hactenus enim liberi estis, licetque vobis pro arbitrio ad secularia vota transire; quod si hunc ordinem susceperitis, amplius non licebit a proposito resilire, sed Deo, cui servire regnare est, perpetuo famulari, et castitatem servare oportebit.* In his ergo verbis nihil de promissione expresse dicitur; tamen quia hæc est intentio Ecclesiæ, ut supra vidimus, et juxta Ecclesiæ intentionem acceptantur, id satis est. Imo, licet admonitio non ita expresse fieret, vel licet aliquis per saltum diaconatum acciperet, votum nihilominus implicitum emitteretur, quia postquam lex illa satis stabilita et nota est, ipsamet admonet omnes, sacros ordines suscipientes, sub qua conditione vel onere admittantur; et ideo, eo ipso quod juxta leges ecclesiasticas ordinari volunt, sufficienter vovent implicite, etiamsi expressum actum promittendi non eliciant. Et confirmatur a simili, nam votum solemne religionis interdum fit implicite per professionem tacitam, ut ex jure constat; ergo et votum ordinis poterit ita fieri. Tandem confirmatur, quia alias peccarent omnes qui ordinantur in sacris, si non expresse emitterent castitatis votum. Consequens est satis absurdum, tum quia est contra communem sensum, et usum fere omnium, etiam prudentum et timoratorum; tum etiam quia nullum de hac re præceptum ostendi potest. Alias deberet tale votum non solum interius concepi, sed etiam exterius expresse proferri, quia Ecclesia non præcipit actum mere internum; imo, cum votum sit solemne, deberet publice fieri in manibus Prælati, quod tamen non fit. Ita ergo voluntaria susceptio ordinis secundum Ecclesiæ leges censetur sufficiens talis voti emissio et solemnizatio.

7. *Si quis habeat voluntatem contrariam, non emittet votum.*— Nihilominus dico tertio: quis susciperet ordinem sacrum cum expressa voluntate contraria, seu cum intentione non promittendi, quamvis graviter peccaret, non emitteret votum castitatis, quamvis ordinatus maneret. Hanc ultimam partem tanquam certam ponimus, quia supponimus hujusmodi hominem habere intentionem recipiendi sacramentum Ordinis; hæc enim non necessario excluditur per intentionem non vovendi, nam illa duo objecta distincta sunt, et ex se separabilia, quia potest verus ordo esse sine tali voto. Et quamvis per ecclesiasticam legem votum annexum sit ordini, ideoque licite non possit separari, nihilominus non potuit per hanc legem fieri, quominus intentio suscipiendi ordinem absque voto sit vera intentio recipiendi sacramentum, quamvis iniqua, atque adeo ex hac parte sufficiens ad valorem Sacramenti; quia malitia recipientis non impedit substantiam sacramenti, si voluntatem recipiendi illud aut aliquid aliud essenziale non excludat; hic autem et voluntas sacramenti manet, et alia necessaria ex parte materiae, formæ et ministri concurrunt, ut supponimus: valida ergo est talis ordinatio.

8. *Talis manet obligatus ad votum emittendum.*— Quod autem peccaminosa sit, ut in prima parte assertionis dicebamus, manifestum est ex prima assertionem, quia illa intentio est contra statutum Ecclesiæ, et contra pactum cum ea initum, atque adeo contra fidelitatem ei debitam. Quale vero illud peccatum sit, an scilicet, sit inobedientiæ, iniustitiæ, infidelitatis vel sacrilegii, dubitari potest non immerito; nam omnes has malitias participare videtur; proprie autem ac formaliter videtur esse peccatum sacrilegii, et non simplex, sed multiplex. Nam primo intervenit ibi omissio sacrilega; nam, sicut velle non audire sacrum præceptum, est sacrilegium omissivum, ita non emittere votum eo tempore et statu in quo sancte præcipitur, est sacrilegium omissivum, quia lex præcipiens talem actum facit illum necessarium in propria materia, et virtute religionis. Deinde intervenit etiam ibi sacrilegium commissivum non solum ex illa generali ratione, quod est indigna et peccaminosa susceptio sacramenti, sed etiam ex illa speciali supra tacta, quod recipit sacramentum sine dispositione ab Ecclesia requisita, id est, sine professione castitatis; nam hæc professio, quatenus propter ordinationem præcipitur, magis ad religionem spec-

tat quam ad castitatem, et e converso, prædicta ordinatio suscepta sine tali circumstantia ex eo capite specialiter est sacrilega. Hinc vero consequenter intervenit ibi inobediencia, non quidem formalis et specifica, sed generalis, qualis includitur in cujuscumque præcepti transgressione. Infidelitas autem formaliter ibi reperitur, nam illud gravissimum mendacium est, et Ecclesiæ perniciosum. Unde quatenus hæc infidelitas committitur veluti in pacto, et conventionem cum Ecclesia, videtur ad iniustitiam pertinere, atque inde provenit ut ad restitutionem suo modo obliget; nam, ut statim dicam, qui sic ordinatus est, semper manet cum obligatione mutandi illam intentionem, et emittendi votum castitatis. Nam obligatio illa, quam tempore ordinationis habuit, non fuit extincta propter transgressionem ejus, sed perpetuo magis ac magis obligat, quia illud tempus non fuit designatum, ut extra illud non posset impleri debitum, sed ut non differretur solutio; quando autem circumstantia temporis hoc modo designatur, per omissionem ejus non extinguitur obligatio, ut supra circa obligationem voti in genere tractatum est. Et confirmatur, quia hoc votum non est propter ordinationem in fieri, ut sic dicam, sed propter permanentem ordinem et statum ejus, et ideo a principio debet fieri perpetuum votum; ergo si in principio omissum est, semper manet obligatio illud emittendi.

9. *Probat in eo casu non emitti votum.*— Superest probanda secunda pars assertionis, quam præcipue intendunt auctores prioris sententiæ, scilicet, in eo casu non emitti votum castitatis, quod expressius repetit Palud., in 4, d. 37, d. 1, n. 19, ubi rationem hanc indicat, quia ex nullo statuto potest votum adungi alicui pacto, nisi vovens voluntarie promittat; ergo in eo casu non adjungitur votum huic facto, quod est ordinatio. Patet consequentia, quia si adjungeretur, maxime ex statuto Ecclesiæ, quia supponimus voluntatem ordinati esse contrariam; statutum autem solum non habet hanc vim, ut in antecedenti dicitur. Quod probatur, quia votum est essentialiter promissio voluntaria, et ideo implicat contradictionem, quod in homine sit sine consensu ejus explicito vel implicito; qui autem habet voluntatem contrariam, neutrum consensum habet, ut in prima etiam ratione dubitandi declaratum est.

10. *Adhuc sic ordinatus non potest valide matrimonium contrahere.*— Potest tamen ex

fine illius rationis sumi objectio contra hanc partem. Nam sequitur eum, qui sic ordinatus est, si matrimonium contrahere tentet, valide contrahere. Patet sequela, quia matrimonium subsequens non fit irritum, nisi per votum solemne castitatis, juxta c. *Unicum*, de Voto, in 6; sed illa persona non habet votum solemne, quia si non habet votum, multo minus habebit solemne. Circa hoc omnes Doctores censent in eo casu personam manere inhabilem ad matrimonium, nam ordo sacer est unum ex impedimentis dirimentibus subsequens matrimonium. An vero illud sit ratione voti, vel ratione ordinis, varie loquuntur auctores. Sylvest. *Matrimonium*, 8, dicit esse ratione impliciti voti solemniter annexi ex constitutione Ecclesiæ, cui favet c. *Unicum*, de Voto, in 6, cum aliis quæ ibi refert. Richardus etiam, d. 37, art. 1, q. 1, dicit hoc impedimentum dirimere, tum propter statutum Ecclesiæ, tum propter votum continentie annexum, etiamsi ad continentiam se obligare non intendat ille, qui ordinem suscipit. In quibus verbis videtur nostræ assertioni contradicere. Paludanus autem, d. q. 1, n. 8, expresse dicit non esse ratione voti annexi, sed ratione ecclesiasticæ statuti, c. 1 et 2, Qui cler. vel vov.

11. *Dubitatio, an requiratur votum verum, vel saltem sufficiat præsumptum, ut hoc impedimentum ab Ecclesia ponatur.*— Et sane dubium non est quin proxime, et, ut ita dicam, formaliter hoc impedimentum proveniat ex statuto ac voluntate Ecclesiæ, quia nec solus ordo de se, nec solum votum de se faceret personam inhabilem, ut ex dictis constat, et per se satis notum est. Quod ergo dubitari potest, solum est an votum sit necessarium ut Ecclesia ponat tale impedimentum, vel an de facto non imponat illud nisi habenti votum. Et quidem quoad priorem partem, dicendum est non esse necessarium votum, ut possit Ecclesia inhabilem reddere personam tali ordini consecratam; sicut enim Ecclesia sua potestate facit ut talis gradus consanguinitatis vel affinitatis, vel talis cognatio spiritualis sit impedimentum dirimens, ita potest facere ut talis ordo absque alio voto sit simile impedimentum. Item potest, e contrario, facere ut tale votum castitatis sit impedimentum dirimens; ergo etiam e contrario ut talis ordo sine voto similiter impediatur. De potestate igitur nullus relinquitur ambigendi locus. Quoad alteram vero partem, quæ magis pertinet ad usum hujus potestatis, seu ad id quod de facto circa hoc Ecclesia instituit, dicendum videtur

intentionem quidem et voluntatem Ecclesiæ esse, ut hoc impedimentum existat mediante voto castitatis per sacram ordinationem solemnizato, quod sufficienter probant jura adducta, præsertim c. *Unicum*, de Voto, lib. 6. Et ratio etiam ex dictis sumitur, quia hoc impedimentum ordine naturæ, ut sic dicam, supponit obligationem non ducendi uxorem; hæc autem obligatio, quantum est ex intentione Ecclesiæ, oriri debet ex voto, ut diximus. Quia vero Ecclesia non judicat de occultis, et quia fraus et dolus nemini patrocinari debet, ideo ita positum est hoc impedimentum ab Ecclesia, ut essentialiter non pendeat a vero voto, sed sufficiat votum præsumptum ac debitum juxta ordinationem ipsius Ecclesiæ. Atque hoc modo explicata opinio Paludani vera est, et eandem indicat Scotus, in 4, eadem dist. 37; et idem sentit ibi D. Thomas, q. 1, art. 1, ubi ait in Ecclesia Orientali matrimonium impediri solum ex vi ordinis, in Occidentali vero impediri et ex vi ordinis, et ulterius ex vi voti annexi, ubi illa particula *et*, non complexive, sed divisive sumitur. Et in eodem sensu loquitur Richard. supra, et ita non discordat a nostra sententia, quæ, ut existimo, communis est. Nam hac ratione omnes Doctores ut distinctum impedimentum ponunt ordinem et votum, ut Paludanus notavit, et colligitur ex dictis capitulis 1 et 2, Qui cler. vel vovent; imo in ipsamet rubrica ita sub disjunctione posita hoc ipsum insinuat. Ad difficultatem ergo propositam negatur sequela, quia hic effectus non est adæquatus voti solemniter veri, sed in præsentem oriri potest etiam ex præsumpto, vel, quod perinde est, ex sola ordinatione in sacris.

PRIMUM DUBIUM.

Ad quid teneatur clericus in sacris ordinatus, qui votum castitatis in ordinatione ex malitia emittere noluit.

12. *Talis tenetur non contrahere matrimonium.*— *Dubitatio, an speciali obligatione teneatur castitatem servare.*— Primo, certum est in hoc casu teneri clericum ad non contrahendum matrimonium, vel directe, ex prohibitione Ecclesiæ, vel ex natura rei, supposito impedimento introducto per Ecclesiam, quia intrinsece malum est tentare recipere sacramentum cujus sis incapax. Injustum etiam est contractum inire, quod non potest valide conficere. Unde fit ut talis persona maneat specialiter impedita, ne licite possit exercere actum aliquem contrarium castitati, quia